

Dariusz Wieczorek¹ • Lucyna Wachecka-Kotkowska² • Joanna Rychel³

⁽¹⁾ Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy Oddział Świętokrzyski im. Jana Czarnockiego, Kielce; ⁽²⁾ Uniwersytet Łódźki, Wydział Nauk Geograficznych, Katedra Geomorfologii i Paleogeografii; ⁽³⁾ Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa
E-mail: dariusz.wieczorek@pgi.gov.pl; lucyna.wachecka@geo.uni.lodz.pl; joanna.rychel@pgi.gov.pl

XXIV Konferencja Naukowo-Szkoleniowa STRATYGRAFIA PLEJSTOCENU POLSKI „Czwartorzęd pogranicza niżu i wyżyn w Polsce Środkowej”, 4–8 września 2017, Wawrzkowizna k. Bełchatowa

W pierwszym tygodniu września 2017 roku w Ośrodku Sportu i Rekreacji Wawrzkowizna odbyła się XXIV Konferencja „Stratygrafia Plejstocenu Polski”. Tym razem uczestnicy tego corocznego sympozjum poznawali interesujące ich zagadnienia w rejonie Bełchatowa, Kamieńska i Przedborza.

Patronat nad przedsięwzięciem objęli: prof. dr hab. Mariusz-Orion Jędrysek – Główny Geolog Kraju; prof. dr hab. Leszek Marks – przewodniczący Komitetu Badań Czwartorzędu Polskiej Akademii Nauk; dr hab. Bogdan Włodarczyk – Dziekan Wydziału Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódźkiego; dr hab. Henryk Marszałek – Dziekan Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska Uniwersytetu Wrocławskiego; mgr. inż. Sławomir Zawada – Prezes Polskiej Grupy Energetycznej Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. oraz prof. dr hab. Dariusz Krzyszkowski – Wydział Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska Uniwersytetu Wrocławskiego.

Od strony organizacyjnej, Konferencja przygotowana została przez pracowników naukowych Wydziału Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódźkiego, pod przewodnictwem dr hab. Juliusza Twardego, prof. UŁ. Wsparcia udzieliłi pracownicy naukowcy Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie i Komitetu Badań Czwartorzędu Polskiej Akademii Nauk, pracownicy Działu Geologicznego Kopalni Węgla Brunatnego Bełchatów (PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna Spółka Akcyjna) oraz członkowie Łódzkiej Fundacji Badań Naukowych.

W Konferencji udział wzięło 55 badaczy geologii czwartorzędu z Polski i Niemiec, reprezentujących różne ośrodki naukowe (jednostki uniwersyteckie, pozauniwersyteckie instytuty badawcze, a także firmy geologiczne) z Kielc, Krakowa, Poznania, Rzeszowa, Torunia, Słupska, Warszawy, ośrodków naukowych ze Śląska oraz z Brandenburga i Güstrow.

Wzorem lat ubiegłych Konferencja dzieliła się na dwie części: kameralną i terenową.

W części kameralnej wygłoszono 5 referatów wprowadzających w zagadnienia geologii czwartorzędu rejonu Bełchatowa (w pierwszym dniu obrad) oraz 21 referatów i komunikatów dotyczących różnych zagadnień badawczych z wielu miejsc Polski (w drugim dniu). Po wystąpieniach oraz towarzyszących im dyskusjach miały miejsce sesje posterowe, na których zaprezentowano 18 tematów.

Wystąpienia referatowe, komunikaty i postery dotyczyły: zmian klimatu w plejstocenie; późnoglacialnych i holocenówskich laminowanych osadów jeziornych z Polski Północnej; litostratygrafii osadów warciańskich w Polsce Środkowej; badań sekwencji lessowo-glebowych z uwzględnieniem litostratygrafii, pedostratygrafii i chemostratygrafii; ewolucji w holocenie systemów fluwialnych na przedpolu Karpat; paleogeografii zlodowaceń plejstoceniowych w Polsce i zachodniej Ukrainie; struktur deformacyjnych w osadach czwartorzędowych związanych z falą sejsmiczną; poziomów glacialnych i nieglacialnych w Polsce północnej; śladów pojezierza eemskiego w rejonie Grawolina; zagadnień dotyczących geoarcheologii; wpływu warunków peryglacialnych na procesy glebowe; litostratygrafii glin zwałowych w zachodniej i wschodniej Polsce; rekonstrukcji zmian koncentracji izotopu węgla 14C w atmosferze w okresie późnego glaciału na podstawie rocznych przyrostów subfosylnych sosen; sekwencji osadów plejstoceniowych w Wielkopolsce; zagłębień bezodpływowych związanych z podziemnym krasem reprodukowanych w utworach morenowych; środowiska glacialnego i peryglacialnego zapisanego w osadach wistuliankich w regionie łódzkim; profili lessowych w Żłotej i Tysowcach; modelowania numerycznego izostazji glacialnej w Sudetach po zlodowaceniu południowopolskim; reambulacji arkuszy Szczerców i Pułtusk SMPG 1:50 000. Z tematów nieco bardziej „egzotycznych” zwracało uwagę zagadnienie georóżnorodności nowozelandzkiej Wyspy Północnej.

W części terenowej – w ciągu trzech kolejnych dni – odbyły się wycieczki: do Odkrywki Szczerców KWB Bełchatów, na punkty widokowe Odkrywki Bełchatów położone w Żłobnicy i Kleszczowie oraz na pogranicze Wzgórz Radomszczańskich, Równiny Piotrkowskiej i Wysoczyzny Bełchatowskiej.

W Odkrywce Szczerców zaprezentowano: utwory pogranicza plicocenu i plejstocenu (K. Kowalska, A. Kucia); osady kopalnej doliny tunelowej Leśnej Niwy (A. Skórzak, K. Kowalska); lito-petrografię i stratygrafię glin zwałowych w Odkrywce Szczerców (D. Wieczorek, D. Krzyszkowski) oraz zbiornikowe utwory eemskie w przekroju Parchliny (L. Wachecka-Kotkowska).

Fot. 1. Uczestnicy konferencji w odkrywce Szczerców (fot. P. Czubla, 07.09.2017)

Na punkcie widokowym w Żłobnicy uczestnicy konferencji mogli zobaczyć na zachodniej, stałej skarpie odkrywki Bełchatów, wpływ wysadu solnego Dębiny na utwory neogenu, widoczne zwłaszcza jako „poddarcia” pokładów węgla brunatnego (M. Roman, M.G. Roman). Omówiono też osady formacji Łękińsko, Faustynów i Krzaki odnoszone do dolnego oraz pogranicza dolnego i środkowego plejstocenu (P. Czubla).

Następnie po przejechaniu na punkt widokowy w Kleszczowie można było zobaczyć postęp prac rekultywacyjnych w środkowej części Odkrywki Bełchatowskiej. W miejscu tym omówiono też (D. Wieczorek, L. Wachecka-Kotkowska) utwory formacji Kuców, Czyżów, Ławki, Rogowiec i Piaski, które w latach 80. i 90. XX wieku badał – ówczesny magistrant i doktorant – D. Krzyszkowski. Po wzruszeniu profesora D. Krzyszkowskiego widać było, że wracały do niego wspomnienia tamtych lat.

Fot. 2. Zachodnia skarpa Odkrywki Bełchatów w rejonie strefy wysadu solnego Dębina (fot. D. Wieczorek, 07.09.2017)

Fot. 3. Punkt widokowy w Kleszczowie (fot. P. Czubla, 07.09.2017)

Czwartego dnia konferencji głównym problemem poruszonym podczas sesji terenowej było zagadnienie warciańskiej strefy marginalnej. W rejonie Przedborza na stanowisku Miejskie Pola L. Wachecka-Kotkowska i B. Stę-

pień zaprezentowali wewnętrzną budowę pagórka moreny czołowej lub kemu, położonego w otoczeniu wzgórz ostańcowych Pasma Przedborsko-Małogoskiego.

Fot. 4. Prezentacja wyników badań na stanowisku Miejskie Pola (fot. D. Wieczorek, 08.09.2017)

Na stanowisku w Ochotniku, opracowanym przez L. Wachecką-Kotkowską i B. Stępnia, dyskutowano nad zagadnieniem przekształcenia glin warciańskich w warunkach strefy peryglacjalnej. W Daniszewicach ci sami prelegenci zapoznali uczestników konferencji z przekrojem przez wał warciańskiej moreny recesyjnej i przekształceniami tej formy w vistulianie.

Na stanowiskach tych przedstawiono nowe dane dotyczące zasięgu stadiału warty, który jak można przypuszczać, sięga nieco dalej na południe, po północne stoki Pasma Przedborsko-Małogoskiego.

Podczas przejazdu na ostatnie stanowisko pojawił się wątek paleogeograficzny dotyczący doliny Luciąży (L. Wachecka-Kotkowska), a w Rozprzy przedstawione zostały

wyniki badań wczesnośredniowiecznego grodziska, założonego w tej dolinie (P. Kittel).

Ostatniego dnia konferencji przedstawiono wybrane problemy torfowisk Polski Środkowej, głównie w aspekcie antropopresji związanej z działalnością KWB Bełchatów.

Na przykładzie stanowiska Wierzchowice omówione zostały warunki geologiczno-geomorfologiczne i hydrologiczne torfowisk w Kotlinie Szczercowskiej i ich antropogeniczne przekształcenia (J. Forsyś, D. Okupny, M. Ziulkiewicz). Z kolei w stanowisku Napoleonów omówiono genezę masy torfowiska i osady ją wypełniające oraz warunki środowiska przyrodniczego, w tym warunki hydrogeologiczne (J. Forsyś, D. Okupny, M. Ziulkiewicz).

Fot. 5. Prezentacja wyników badań na stanowisku w Ochotniku (fot. D. Wieczorek, 08.09.2017)

Fot. 6. Dyskusja na stanowisku w Rozprzy (fot. P. Czubla, 08.09.2017)

Fot. 7. Dyskusja na stanowisku Wierchowiec (fot. D. Wiczorek, 08.09.2017)

Spotkanie geologów czwartorzędu i geomorfologów było wspaniałą okazją do licznych dyskusji w gronie specjalistów. Referaty, komunikaty, postery i wycieczki terenowe pozwoliły na zapoznanie się z nowymi danymi o czwartorzędzie w Polsce i stosowanymi metodami badawczymi. Spotkanie pokazało ogromną potrzebę dalszych badań i dyskusji.

Z punktu widzenia młodych adeptów tych dziedzin – których *nota bene* na konferencji nie brakowało – jest to doskonałe forum do dyskusji w gronie starszych kolegów, badaczy i naukowców, które z pewnością dostarcza wielu

wrażeń, a przez to, że odbywa się corocznie w innym miejscu Polski, pozwala szerzej spojrzeć na wiele zagadnień badawczych.

Organizatorzy i uczestnicy konferencji zwrócili uwagę na konieczność dalszych prac nad stratygrafią plejstocenu i paleogeografią Polski Środkowej, w tym wykorzystując kopalnię Szczerców.

PS. Organizatorzy konferencji dziękują wszystkim jej uczestnikom oraz magistrantom i doktorantom WNG UŁ, którzy również wnieśli swój wkład w jej przebieg.

Materiały konferencji do pobrania z Repozytorium UŁ: <http://hdl.handle.net/11089/23448>.